

Mödet den 2^{den} April.

Etatsraad *Molbeck* oplæste: Antydninger med Hensyn til Konst-Stilen i de til Plastiken henhørende *Assyriske Monumenter*, og sammes Forhold til den egyptiske Stil.

I en tidligere Meddelelse om vore Dages mærkværdige Opdagelser af Assyriske Palladsruiner, og de i samme forefundne Værker af den gamle *assyriske Sculptur*, har jeg neppe berørt de sidstes Egenskaber som Kunstværker; den Plads, som de i Følge heraf maa indtage i den almindelige, og særdeles i den *asiatiske*, eller forgræske, *Konsthistorie*; og det Forhold, hvori deres Stil og Charakter maa stille dem til andre gamle Nationers Kunstværker, særdeles til *Egypternes* og *Persernes*, imellem hvilke de uden Tvivl i Tidsforholdet, eller i en chronologisk Betragtning af den gamle Konst, nærmest maa hensættes. Der maatte vel ogsaa gives Leilighed til Sammenligning imellem assyriske og *indiske* Sculpturværker; men en saadan ligger dog fiernere, da de sidste, efter Alt hvad man kiender til dem, ere fra yngre Perioder, end de ovenfor nævnte Nationers Konst. Endog de ældste Monumenter i Hindustan, hvor der findes Billedhugger-Arbejder og Udhugninger i Steen — de bekiendte Huletempler, som ere bevarede i Dekan, paa den vestlige Side af Halvöen, paa Öerne Salsette og Elephante ved Bombay, ved Carli, Ellora, og flere Steder — naae vist nok op i en Tid af höi Ælde, som det vel kan være vanskeligt at angive med fuld Bestemthed. Efter Sagkyndiges Mening, og i Følge de mythologiske Figurer og Forestillinger, som disse Sculpturarbejder fremvise, tilhøre de dog alle Buddha- og Brahmälærens Perioder, og selv de ældste af hine Grottetempler kan man ikke sætte höiere i Tiden, end et Par Aarhundreder för Christ.

Disse indiske Kunstværker, og i Særdeleshed de sildigste i Grottetemplerne ved *Ellora*, hvis Storhed og Stil man i Særdeleshed berømmer, fierne sig saa betydeligt, baade fra Egyptens og Assyriens Charakter i Plastiken, at en umiddelbar Sammenligning med disse (hvortil vi desuden savne saadanne Billedværker og Aftegninger, der vare i den Grad fuldstændige og paalidelige, som de, man nu har over de sidstnævnte Konstmonumenter) ved denne Leilighed ganske kan forbigaaes. Vi indskrænke os saaledes til efterfølgende faa og korte Bemærkninger om den eiendommelige Charakter og Stil i de assyriske Sculpturarbejder, og deres Forhold til de *egyptiske*; og tilføie nogle Ord om Forholdet imellem den assyriske og den *persiske* Stil i Sculpturen, hvis Monumenter, saa vidt de hidtil kiendes og ere beskrevne, i Konst og Rigdom synes at staae tilbage for de assyriske; hvorimod Perserne (som tidligere er bemærket) i en Architektur, hvis storartede Charakter vi endnu beundre i dens faa overblevne Ruiner, have laadet Assyrerne vidt tilbage.

Allerede ved at betragte Egypternes Konst fra den *arkitektoniske* Side, eller i deres Bygningsværker, hvortil hos dem, ligesom hos Assyrerne, Sculpturen slutter sig, som en væsentlig, men underordnet, mere ornamental, end selvstændig Bestanddeel af begge Nationers Kunstværker: vil man finde en stor og giennemgribende Forskiellighed, hvori Uliigheden imellem de *naturlige* og geographiske Forhold i Egypten og i Assyrien have en afgjørende og væsentlig Deel. I et Land, hvor store Floder og vandede Sletter, med en herskende Leer- og Kalksteens-Formation, udgiøre en betydelig Deel af Landets og Jordbundens Naturcharakter, kunne vi ikke vente os en Architektur og Sculptur, som i Egypten, med Verdens ældste Cultur og Konst, hvor Afrikas mægtigste Flod i en lang Strækning giennemløber en eneste Dal, nær indsluttet af Biergkæder, indtil den herfra udstrømmer Fedme og Frugtbarhed over det rige Deltaland; og hvor de ædelste, haardeste Granitarter, Basalt, Brec-

cia og flere ypperlige og faste Steenarter, frembyde et Materiale for Bygmesteren og Billedhuggeren, der kræver og opfordrer til en möisommelig, men ved sielden Varighed lönnende Arbeidsflid og Möie. Den störste Deel af de egyptiske Sculpturværker ere udarbejdede i hine undertiden næsten jernhaarde Steenarter, der fordre den höieste Omhyggelighed i Udhugning og Behandling ved Meiselen, men som derved ogsaa kunne opnaae den Fuldkommenhed i Politur, den Glathed og Glands, der udmærker saa mange egyptiske Sculpturer, og maaskee ogsaa kan have bidraget noget til at frembringe den strenge og kolde Stiil, som overhovedet er herskende i Egypternes Konst; især for saa vidt, som den enten er arkitektonisk, eller anvendt paa religiöse og symboliske Sculpturværker, og paa monumentale Forestillinger af Kongernes Personer og Bedrifter. En anden, mere *livfuld*, mere mangfoldig og bevægelig Stiil og Charakter findes derimod i en Mængde af de Forestillinger, som vi kunne kalde det *egyptiske Genre-Maleri*, og i hvilke dette, i sin hele Nationalitet saa besynderlige og eienommelige Folk, anvendte Maleriet til at smykke Væggene i deres mørke underjordiske Gravhuler, og saaledes i de Dödes Boliger gientog og afbildede alle Huuslivets og Selskabslivets Optrin, Sysler, Haandarbejder, Forretninger og Forlystelser. De egyptiske Vægmalninger i Gravene ere derved blevne til et Slags Archiv for Historien af dette Folks offentlige og private Liv; de træde paa en Maade i Stedet for den beskrivende og fortællende Fremstilling, i Stedet for egentlige Skriftværker, eller en Literatur, som Egypterne aldrig synes at have besiddet.

Det kunde forekomme os som man endog i nogle af de nyeste Arbejder over Konsthistorien ikke altid har skienket den Deel af Egypternes nationale Konst, der udfolder sig i disse Gravmalerier, ligesaa stor Opmærksomhed, som de arkitektoniske og plastiske Værker, hvori unegtelig ogsaa den egentlige Charakter i den egyptiske Konst stærkest og tydeligst har præget sig.

Dette er dog, baade hvad Tegninger og Beskrivelser angaaer, ikke Tilfældet i de colossale Hovedkilder for den egyptiske Konsthistorie, af *Champollion*, *Rosellini* og *Lepsius*. Jeg kan imidlertid, i disse faa Bemærkninger, ikke opholde mig ved hiin interessante Deel af det ældgamle Folks mærkværdige Konstfrembringelser; da den heller ikke har havt noget saa rigt og fuldstændigt Sidestykke hos Assyrerne, og staaer i mindre Berøring med de hidtil opdagede Mindesmærker af deres Konstfærdighed, end den *religiøse* egyptiske Sculptur. Det er bekiendt, at denne i visse Retninger havde opnaaet en betydelig Grad af Udvikling og Fuldkommenhed; hvilken, i Særdeleshed hvad den *techniske* Udførelse angaaer, stiger til en saadan Höide, at den kan kaldes *eneste* i den hele Konstverden. Betragter man den Fuldendelse i Behandlingen, selv af de haardeste Steenarter, og den mesterlige Nöiagtighed i at give endog umaadelig colossale Figurer deres bestemte og forholdsrigtige Form, undertiden med et i sin Art ædelt Udtryk, der ligesom stræber til det Ideale — f. Ex. i det herlige, colossale Hoved af Rosengranit, i det brittiske Museums egyptiske Samling — da kan man ikke andet end med Beundring betragte, hvor vidt dette Folk, hvis hele Tilværelse var ligesom en gaadefuld Mystik i den gamle Verdens tidligste Culturperiode og Statsliv, havde bragt det ogsaa i Sculpturen. — En vis Analogie kan vel findes imellem *Egypten*, saaledes som det maatte vise sig for Grækerne og Romerne under disse Nationers udviklede Civilisation, og *China*, saaledes som dette endnu fremviser en eiendommelig, ligesom störknet Nationalitet og Cultur fra den asiatiske Forverden, isoleret fra Alt hvad det gamle og nyere *Asien* har overleveret Erindring og Historie; men Sammenligningen imellem det gamle Egyptens og Chinas *Konst* bliver dog meget til Fordeel for Egypterne. Chineserne, der ikke allene kunne sættes ved Siden af de gamle Egypter, men maaskee endogsaa over dem i teknisk Evne og mechanisk Opfindelse og Duelighed, ligesom de udentvivl i *Forstandsudvikling*

overgaae dem — endskiöndt denne Evne synes at have fortrinlig hersket ogsaa hos Egypterne — staae derimod paa et lavere Trin end disse i egentlig *Konst-Evne* og *Konstdannelse*. Chineserne fattes i deres oprindelig nationale Anlæg den skabende Genius og den modne Anskuelse af Formernes Höihed og Reenhed, som udfordres til at meddele begge Egenskaber til frie og ideale Konstfrembringelser. Chineserne ere aldrig meer end Naturefterlignere, eller Copiister af forelagte Mönstre og Modeller. Deres Konstarbeider maatte derfor blive groteske og bizarre, som deres Figur, Klædning, Skik og Smag. Med Alt hvad man derimod kan sige om Konstideernes ligesom endnu tilhyllede, ufrie, eller i strenge, foreskrevne Former fængslede Barndomstilstand i Egypten: saa havde denne Tilstand dog selv i sin Begrænsning, i sin bundne, conventionelle Stiil, en Retning mod det Storartede, og havde saaledes i det mindste det *Colossales* Aand, om ikke *Skönhedens* fulde Aandelighed.

Egypterne have dog i deres plastiske Kunst og Maleri overhovedet ikke kunnet bringe det videre, end til en Stræben efter at *giengive legemlige Former*, hvilken til en vis Grad har opnaaet sit Maal; men sielden i nogen plastisk Fremstilling har kunnet komme videre end til den ubevægelige, faste, eller hvilende Skikkelse — ikke til fuldstændig Udvikling af dens organiske Dele, eller til Bevægelsens Mangfoldighed og Forandring i de legemlige Stillinger; mindre endnu til Udtrykket af det indre Liv, eller til ret at *besiæle* den efterlignede legemlige Form. Vel kan dette ikke siges uden al Undtagelse; der gives enkelte egyptiske Billeder, som ikke ganske mangle Udtryk i Ansigtet, skiöndt dettes Præg i Almindelighed er det strenge, hvilende; den kolde Rolighed; den ubevægelige Höihed eller Majestæt, f. Ex. i Kongernes Physiognomier. Men selv en Tilmærmelse til Portrait-Liighed findes dog hos disse; og i forestillede Krigsoptrin og andre Handlinger, særdeles i den store Mængde og Mangfoldighed af det daglige Livs Scener, i alle Syslers og

Haandarbeiders Afbildninger, fattes heller ikke Bevægelsens Momenter i de forskellige Stillinger af menneskelige Figurer og Legemsdele. I det Hele og Væsentlige er imidlertid Forstandens Begreb den herskende Evne, der ogsaa fremtræder i Egypternes plastiske eller afbildende Konst. Det *udvortes Legemlige* søgte de ved Efterligning at gjøre beskueligt, hvilke undertiden, især i visse Dyreformer, lykkedes dem meget vel; mindre fuldkomment i den menneskelige Skikkelse, fordi denne har det høieste Præg af Siælens Liv og Kraft — fordi, med andre Ord, den menneskelige Skabning har den fuldkomneste Dannelse til i Konstværket at forbinde aandelig Skiønhed og Idealitet med Naturformernes Efterligning.

Egypternes Konst var overhovedet dels symbolisk *religiøs*; dels *historisk* eller monumental. De vilde enten fremstille de Gudebilleder og de hellige Dyr, som vare Gienstand for en meget polytheistisk religiøs Dyrkelse; eller de vilde overlevere Efterverdenen Mindet om deres Kongers krigerske Bedrifter og Erobringer. Begge Dele gienfinde vi, skiøndt under andre nationale Betingelser, hos *Assyruerne*. For Egypterne, som i deres Konstværker ikke havde hævet sig til nogen bevidst Skiønhedsidee, eller til Konstens og Konstnærens *æsthetiske Frihed*, vare *Symbolik* og *Begreb*, eller *Formstaaelighed*, Betingelse og Formaal for deres Konstproductioner, hvilke i Aartusinder vedligeholdte sig i uforandrede Charakterer og Former hos et Folk, hvis hele Liv udgjorde en religiøs Bevaring af Tradition og hellig Vedtægt. *Plato* beretter, at efter giældende Lovbud vare Egypternes Billeder, saaledes som de dannedes i hans Tid, uforandrede, hverken slettere eller bedre, end man havde gjort dem for meer end tusinde Aar. En græsk Historieskriver (*Diodor* fra Sicilien) har forklaret, hvorledes en saadan Stadighed i Konstens Tradition kunde opnaaes. De egyptiske Billedhuggere udarbejdede ikke deres Figurer efter Öiesyn, eller ved en fri Efterligning af Naturen; men de havde

foreskrevne Talforhold for Delene i det menneskelige Legeme, og en bestemt Heelhed, hvortil Delene svarede. Denne engang foreskrevne, uforanderlige Proportion kunde bevirke, at flere Kunstnere paa forskellige Steder kunde arbeide paa een colossal Statue, og dog tilveiebringe en beundringsværdig Eenhed og Harmonie imellem de saaledes udarbejdede Dele. I Følge heraf var ogsaa Charakteren i deres monumentale eller historiske Reliefs og Malerier (der, som bekiendt, kun vare Omrids og Flader uden Runding, Skygger eller Perspectiv) uforandret den samme. Hensigten med disse Konstarbeider var den, at Beskueren kunde see og kiende hvad de skulde udtrykke. Naar man engang vidste, hvorledes en Konge, en Vizir, en Præst, en Eunuch, en Feltherre, en Seiervinding, en Triumph o. s. v. blev afbildet: da kunde man læse den vedkommende Herskers Bedrifter paa Obelirken eller i Gravmaleriet; om endog ikke, for de mere Indviede, Hieroglyphskriften desuden udfyldte Billedernes symbolisk-historiske Forestilling af Bedrifter og Begivenheder.

Til en egentlig og klar Forestilling om afbildende og plastisk Kunst, til en reen *artistik* Idee og en derved fremkaldt fri og fuldendt Konstvirken, havde Egypterne saaledes ei kunnet hæve sig. En saadan har heller ikke Assyrerne, eller noget andet *asiatisk* Folk i den gamle eller nyere Verden, kunnet naae. Da hos Egypterne baade den plastiske Kunst, og Maleriet, overhovedet vare afhængige af Architekturen, eller anvendtes i dennes Tieneste, som Ornamenter (naturligviis med en vis Undtagelse for den *religiöse Sculptur*:) saa havde heller ikke deres Plastik, med al dens tekniske Konstfærdighed, tilegnet sig en fri Udvikling af de menneskelige Former. Deres menneskelige Figurer, som i Almindelighed enten forestilles siddende eller staaende, vise sig, baade i Plastiken og i Maleriet, oftest i en eensformig, ubevægelig Holdning; Armene sluttede til Legemet; Benene, enten skiulte næsten til Födderne af en tæt sluttende Drapering; eller, dersom Figuren forestilles gaaende, da er Bevægelsen antydet som en streng og stivt skridende Gang. Heelt

nøgne Figurer forekomme kun sielden i den egyptiske Plastik; de nøgne Legemsdeles Form er i Basrelief og Maleri mere betegnet i de ydre Omrids eller Profil-Linier, end anatomisk udviklet i Muskeldannelsen og i en fuldstændig Angivelse af Led og Forbindelser imellem Legemets Dele. *Proportionen* imellem disse er derimod, efter den overhovedet engang antagne Norm for den menneskelige Skabnings Forhold, iagttaget med en i det Hele correct Nöiagtighed, endog i de mest colossale Sculpturarbejder. Hvad Figurernes overnaturlige Størrelse angaaer, da synes det som Egypterne ogsaa i denne have lagt en vis Symbolik. I det mindste finder man ofte, i Krigsscener og i andre Optrin af det offentlige Liv, at Kongernes Figurer saavidt mueligt paa Malerierne forestilles i overnaturlig Størrelse, i Forhold til deres Krigere, Hofmænd og andre omgivende menneskelige Figurer. Det er i övrigt ganske naturligt, at de egyptiske Konstarbejdere have i Legemsdannelsen holdt sig til den i Landet indföde og herskende Menneskeraces Former og Forhold; man finder derfor ogsaa paa alle gamle egyptiske Monumenter, at fremmede Folkestammer (f. Ex. Negre; maaskee ogsaa Jöder) altid saaledes ere betegnede ved karakteristiske Egenheder, at man let kiender dem fra den indföde Stamme.

Man kan vel i det Hele sige, at Egypterne baade i Sculpturer og Malerier (hvilke hos dem egentlig blot kunne betragtes som farvede eller malede *Basreliefs*; ligesom disse igien ere saa flade, at de nærme sig til Malerier) havde bragt det videre i visse Dyrfigurers, end i den menneskelige Skabnings Efterligning. Dette laae maaskee for en Deel i den Hellighed, som tillagdes adskillige Dyr hos Egypterne, og den religiöse Dyrkelse, som man ydede dem. Det var derfor blevet en karakteristisk Deel af deres Symbolik og mythiske Plastik, at nogle egyptiske Gudebilleder vare menneskelige Skikkelser med Hovedet af forskjellige Dyr. Saaledes forestilledes, som man veed, Guden *Ammon* med et Væderhoved, *Solguden* med Hovedet af

en Hög; *Thott* med et Ibis-Hoved; *Anubis* med et Hundehoved, o. s. v. Den omvendte Idee viste sig kun i den for Egypten karakteristiske, hyppigen og i den mest storartede Stiil, f. Ex. i Alleer eller Adgange til Templer og Palladser, anvendte Sphinx-Figur, som her i Almindelighed bestaaer i en hvilende Löve-krop med qvindeligt Hoved og Bryst.

Den sidstnævnte Egenskab i Egypternes Konst og Symbolik (Blandingen af den menneskelige Skabning med Dyrformer) finde vi, tilligemed mere andet, overgaaet fra Egypterne til Assyrerne; men paa en Maade, som er ganske eiendommelig for de sidste. Den hvilende egyptiske Sphinxlöve, med det alvorlige, man tør vel sige, ædelt dannede Qvinde-Ansigt, er hos Assyrerne bleven til et meget karakteristisk, udmærket vel bearbejdet mandligt Hoved, men uden al Idealitet, föiet til Kroppen af en Tyr eller Löve, der ikke er heelt udarbejdet, eller hvilende, som den egyptiske, men staaende eller skridende; desuden forsynet med et til Skulderen fæstet Vingepar, af en saadan Størrelse, at de udslaaede naae til Jorden og bedække den største Deel af Dyrets Legeme. Det Hele faaer derved en eiendommelig grotesk Charakter, hvori man ikke gienfinder noget af den egyptiske Figur, undtagen Anbringelsen af det menneskelige Hoved paa Dyrekroppen. — Paa lige Maade finde vi ogsaa hos Assyrerne visse Gudebilleder, der udgiøre en beklædt og vinget Menneskefigur med Hovedet af en Örn eller Grif. Der er i disse assyriske Figurer en egen imponerende Kraft, og en langt stærkere udpræget Charakter i Hovederne, end hos de egyptiske; derimod have de mindre af det Slags, om vi saa maa sige, *Ahnelse af Idealitet*, eller af overmenneskelig Form og Udtryk, som man undertiden finder Spor til hos Egypterne; endskiöndt den blev standset og fastholdt i sin ufuldkomne Ungdom ved en traditionel Konstvedtægt og dens uforanderlige Stiil. Den *virkelige* Menneskeskikkelse, baade i Ansigtets Form og nationale Udtryk, og i Legemsdannelsen, havde Assyrerne upaatvivlelig lært at efterligne og fremstille med

umiskienkelig Stræben efter Natursandhed; men ikke at forædle eller idealisere den, hverken hos Guder eller Mennesker.

Vi opdage saaledes ved første Öiesyn, den ved Naturtro-skab udprægede Charakter af en semitisk-asiatisk (chaldæisk) Race, meget forskiellig fra den egyptisk-afrikanske, og ikke mindre afvigende fra den indisk-kaukasiske Race. Vi finde en mindre höivoxen, mindre smekker, mere förlemmet, undersat, muskelstærk Legemsdannelse, en Blanding af Styrke og Fylde; som det synes med nogen Tilböielighed til Fedme. Hovedet viser Panden for en stor Deel bedækket af et eget Slags rund, noget kegledannet Hue; stærke Bryn overskygge Öiet, hvis Blik er skarpt, eller strengt alvorligt, Örene og Næsen stor, med temmelig stærk Krumning og noget skarp Form; en rund og fyldig Kind giver de ikke ofte forekommende uskiæggede Ansigter nedentil et Slags blödere Yppighed, som dog ikke formindsker det hele Præg af Manddom og Alvor i Forening med fysisk Kraft og Sandselighed, der hersker i de mest udmærkede og anseelige assyriske Figurers Physiognomie. Det kraftige Udtryk i den allerstörste Deel af disse forhöies desuden meget ved den stærke Skiæg- og Haarvæxt, som for dette Folk synes at have været pleiet, og i dets Kunstværker behandlet med en Ziirlighed, Rigdom og Omhu, der neppe har fundet Sted hos noget andet. Beklædningen synes overhovedet at antyde et Slags tykke, stive Stoffer, der hverken slutte sig til Kroppen eller falde i bløde Folder.

Saaledes kan man maaskee sige, at den assyriske Konst, hvad Drapering angaaer, staaer noget tilbage for den egyptiske. De anseeligste Figurer i deres Sculpturarbeider synes i det mindste ved Beklædningen at faae et Slags massiv *Tunghed* og *Stivhed* i Charakteren, som forhöier den, der ogsaa hersker baade i Stillingerne, og i Behandlingen af de blottede Legemsdele. Saaledes ere unegtelig baade Arme og Been, hvor de vises ubedækkede af det nedfaldende Klædemon, kraftigt behandlede, og med öiensynligt anatomisk Studium, og derfor

overhovedet med en betydelig Grad af Natursandhed — særdeles i Hænder og Arme, hvori Assyrerne ere forud for Egypterne; men Behandlingen er tillige noget massiv eller plump; Been og Fødder have en næsten overdreven Tykthed og Stramhed i Muskel-dannelse, i Sener og Knogler. At man ved nogle Figurer, der forestilles mere forfra, end i Profil, seer Fødderne i Gang fra Siden, gör en egen Virkning. Jeg maa erindre, at disse Bemærkninger i Særdeleshed gielde og maa anvendes paa de mest betydende Figurer, der forekomme i de *store* assyriske Basreliefs, hvis Proportioner og hvis omhyggelige Udarbeidelse give dem høiere Konstværd, end andre, hvor Alt er efter en mindre Maalestok, hvor i Almindelighed hele Krigsscener og flere Slags Optrin, (for det meste dog forbundne med Krigen, f. Ex. Plyndringer, Transport over Floder, m. m.) forestilles med en talrig Mængde Figurer. Her er der meere seet paa Totalvirkningen og Indtrykket af den hele historiske Handling, som skulde bevares for Efterverdenen, end paa fuldendt Udarbeidelse af hver enkelt Figur. Imidlertid er det især i denne Deel af Assyrernes Billedhuggerkonst, hvor Liv, Bevægelse og Mangfoldighed i Konstfremstillingen er lagt for Dagen. Man vil uden Tvivl ogsaa overhovedet komme til det Resultat, at Assyrerne i det, som hörer til Mangfoldighed, Udtryk, Liv og Charakteristik i *menneskelige* Figurer, ere komne betydeligt videre i deres Sculptur, end Egypterne. Et Overblik af den hele Charakter i den assyriske Konst, og en derved frembragt Totalvirkning, tør dog maaskee efterlade den Forestilling, at den egyptiske Nation, om dens Konst-Udvikling ikke var bleven ligesom forstenet, eller standset ved et hierarchisk Princip's herskende Magt, snarere havde kunnet hæve sig til Idealitet i Plastiken, end Assyrerne. Hos disse see vi ustridigt tekniske Fremskridt i den ydre legemlige Formdannelse, og i den anatomiske Natursandhed; men disse Fremskridt dølge ikke en vis Retning mod det Sandelige eller Materielle, i den legemligt-kraftige, muskelstærke og fyldige Form; uden at vi derimod, enten i Legemsskikkelser, eller

i Physiognomier, finde noget Præg af den forædlende Idealitet, eller den besiælende Aandelighed. Herom vil maaskee Meningen være forskiellig; men jeg maa udtrykke den, som har dannet sig hos mig, efter det almindelige Indtryk af de assyriske Konstværkers *Afbildninger*; hvorimod jeg vel, skiøndt for mange Aar siden, har havt nogen Leilighed til at kiende ægyptiske Sculpturarbeider ved egen Beskuelse.

Vi maae endnu erindre, at hos Assyrerne intet Fortrin finder Sted fremfor Egypterne i Udviklingen af deres plastiske Konst, med Hensyn til en fuldstændig Afbildning af den menneskelige Skabning; hvori de endogsaa snarere, saavidt Opdagelserne hidtil naae, staae tilbage for den egyptiske Plastik, i hvor langt endog denne var fra Konstens Fuldendelse. Egypternes Staturer ere som oftest ikke fristaaende, eller heelt udarbeidede; det er allerede nævnt, hvorledes de i Almindelighed fremstillede menneskelige Figurer, ikke heelt udviklede, eller i nøgen Skikkelse, men beklædte, siddende, og ligesom i stærkt Relief, med den væsentligste Deel af Hovedet, Kroppen og Lemmerne fortil udarbeidede; Ryggen derimod optaget af en Steenblok. Imidlertid gives der ogsaa fristaaende, men beklædte egyptiske Staturer; maaskee dog især fra en sildigere Konstperiode. Hos Assyrerne fandtes derimod, i det mindste efter de hidtil bekiendtgjorte Opdagelser, ingen hele Staturer; Plastiken synes ikke at have været hos dem bragt videre end til et stærkt fremhævet og udarbejdet Relief, som dog fuldstændigen viser os den eiendommelige assyriske Stiil, baade i Ansigtsdannelsen, i de yderste Legemsdele, Arme, Hænder og Benene, fra Knæet, i nøgne Former; i forskiellig Klædedragt, baade fredelig og krigersk, og i Prydelser. — Hvad de sidste angaaer, da er det nogensteds bemærket, at visse Smykker, for Ex. simple Spiral-Armringe af Metal, vise hen til en endnu lidet udviklet Culturtilstand. Vi ere vel ogsaa tilbøielige til at antage, at dette Folk har overhovedet i *Culturen* (ligesom i Architektur og i andre Dele af Konsten) været betydeligt tilbage for Egypterne. Dette

synes imidlertid ikke at gjelde om Krigens Færdigheder og Övelse, eller om Rustninger, Vaaben og deres Brug, hvori de historiske Væg billeder i Ninives Palladsruiner lægge en for det gamle Asien ikke ringe Udvikling til Skue. Fremdeles kan bemærkes, at Smykker og Ornamentter paa Klædninger og paa Væggene i de assyriske Kongeborge ingenlunde overalt vise tarvelig Indskrænkning, skiönt vel overhovedet et Slags Simpelt i Formen. Det er ogsaa allene, eller særdeles i den ornamentale Stil, hvor vi kunne finde Udtryk af en vis Grad af Elegance og Smag i den assyriske Kunst.

Jeg vil endnu blot tilføie, at der hersker et Slags Analogie eller Forholdslighed imellem de plastiske Forestillinger af den menneskelige Skabning og af Dyrlegemer i Assyriernes Kunstværker. Hovedet, og Benenes Muskeldannelse hos Löver, Tyre, Heste og andre forekommende Dyr ere i de større Billeder udförte med Natursandhed, med et rigtigt Blik, og med en kraftig og sikker Haand. Derimod ere vel overhovedet de övrige Legemsdele hos Dyrene mindre correct behandlede og udförte. Flere Dele af den assyriske Kunst, f. Ex. de mærkværdige og eiendommelige udskarne Arbejder i Elfenbeen, de i den sidste Periode af Opdagelserne fundne Redskaber og Smykker, m. m. maa her forbigaaes; og hvormeget kunne vi ikke vente til nöiere Oplysning af Fremtidens fortsatte Udgravninger, eller af allerede sköete, men endnu ikke bekiendte og beskrevne Opdagelser i Assyriens Jordbund? — Hvad Forholdet imellem dette Folks og de gamle *Persers* Kunstværker og Kunst-Stil angaaer, da er det öiensynligt nok, at der findes et afgiort Slægtskab imellem begge; men tillige med en bestemt national Eiendommelighed hos de sidste, og med tydelige Spor til (hvad der ogsaa synes naturligt efter de historiske Forhold) at Konsten hos Perserne har været sildigere, end hos Assyrierne; og at den i Architekturen (som allerede tilforn er bemærket) har hævet sig til höiere Fuldkommenhed, til en ædlere og mere storartet Stil, end den assyriske Bygningsmaade, med sine sol-

tørrede Tegl og sin blødere Steenart, kunde opnaae. — Vi kunne tilsidst yttre som Resultat af de foregaaende korte Andtynninger: at den *assyriske* Konst, uagtet mangan væsentlig og betydelig Forskiellighed, uden Tvivl dog maa antages at have havt sit Udspring af den *egyptiske*; men saaledes, at den vel i sine Spirer er forplantet fra Egypten, men i Assyrien har udviklet sig i en Stiil, der antog en egen og kiendelig national Charakteer, og ikke kan kaldes enten umiddelbar Fortsættelse, eller ligefrem en Efterligning af den egyptiske. Dennes Overgang til Assyrien, og Indvirkning paa dette Folks Konstdannelse, kunne vi dog saameget mindre tvivle om, da enkelte fundne assyriske Oldsager af meget høi Alder have en reen egyptisk Charakteer.

Anmærkning til S. 177. Lin. 21.

Det colossale „Memnons-Hoved“, der antages at høre til en Billedstøtte af den store *Rameses*, (Herodots *Sesostris*) er egentlig udhugget af en dobbeltfarvet Blok af den fine syenitiske Granit; man har benyttet den øverste Deel af blegrød Farve til Hovedet; Farven i det øvrige Fragment, der naaer ned til Brystet, med endeel af den høire Arm, falder i det blaagraae. Statuens mesterlige Udarbeidelse, og Ansigtets udtryksfulde, ædle og milde Charakteer, følger i øvrigt ikke de nationale egyptiske Træk.

Selskabet valgte Inspector for de antiquariske Mindesmærkers Bevaring, Hr. *J. J. A. Worsaae*, til indenlandsk Medlem af den historiske Klasse, og Professor *C. G. Brunius* i Lund til udenlandsk Medlem i samme Klasse.

Selskabet modtog:

Fra Professor Chr. Lassen:

Vendidadi capita quinque priora emend. Chr. Lassen. Bonnæ, 1852.